

טקס קריאת רחוב על שם יהושע פראוור

ב' באב תשנ"ט (15 ביולי 1999)

דברי פרופ' ב"ז קדר

קרני אור ראשונות, קרני החמה של חודש יוני, האירו את פסגת נבי־סמוויל, עליה הצטופפו גדודי הצלבנים, כשעיניהם חוזות זו הפעם הראשונה בעיר הקודש, בניינה, מקדשה וביצוריה. מטרת הנדידה, הסיסמה שעוררה את אירופה הנוצרית למסע לארץ הקודש, 'כנסיית הקבר', כמעט לא נראתה מבין בתי העיר שטוחי הגגות, המסגדים מקושטי הכיפות וצריחי המינארטים. ירושלים של מטה, שהפרשנות הנוצרית מיעטה דמותה עד כדי ביטול חשיבותה מול ירושלים־של־מעלה, המטרה הנשגבה של כל חי - נוצצה לעיניהם באור החמה. ברגע זה הוסחה מן הלב גרסת הפרשנות, ועלו בזיכרון סיפורי התנ"ך והם שקבעו את הלך הנפש ואת מתח הרגשות. השמימי נתמזג בארצי, קדמוניות עבר - במציאות של ההווה. הצלבנים ראו עצמם אותה שעה לא כיורשי ישראל ברוח להלכה, אלא כזהים ממש עם ישראל, עם האלוהים הנלחם את מלחמותיו. מול פסגת נבי־סמוויל השתרעה הארץ המובטחת, כה קרובה ועדיין כה רחוקה מאלה שבאו לרשתה.

התפרצות אחרונה של התרגשות משיחית אחזה את המחנה. הצלבנים כרעו על ברכיהם, נשאו את עיניהם הזולגות דמעות לשמים, ותפילתם נישאה עם הרוח. התרגשות זו, אותו הלך נפש הזזה הכורך עבר בהווה, אותה הרגשה של מוחשיות השמימי ושמיימיות הארצי, של מלאכים המסייעים לבני תמותה ובני תמותה העושים רצון קונם, ורוח אלוהים מרחפת על פני המחנה, מחנה עם אלוהים, לפרוץ חומות ולפתוח שערים לפניו - לא יעזבו את המחנה הצלבני עד תום כיבוש העיר הנצחית.

יכול היה פראוור לכתב פרקים שלמים בהיסטוריה הצבאית של הממלכה. הוא אף יזם את חפירת החומות והמגדלים שהקים בקיסריה המלך לואי התשיעי ואת חפירת המצודה ההוספיטרית של בלבואר. פראוור, מורה לדוגמה, ייסד את לימודי ההיסטוריה של מסעי הצלב בארץ ישראל. הוא היה ממקימי החברה הבין־לאומית לחקר מסעי הצלב והמזרח הלטיני ואף שימש בה סגן־נשיא לשם כבוד.

יאה ונכון לקרוא רחוב על שם יהושע פראוור היום, 15 ביולי, יום שמלאו בו תשע מאות שנה לכיבוש ירושלים בידי הצלבנים. יאה ונכון לייחד לזכרו את הרחוב הזה, המשקיף אל פסגת נבי־סמוויל, המקום שממנו ראו הצלבנים את ירושלים בפעם הראשונה. בספרו תולדות ממלכת הצלבנים בארץ ישראל, חיבור יוצא דופן בהצגה הפנורמית ובקריאת האירועים, מחיה פראוור את הרגע שבו הגיעו הצלבנים לפסגת נבי־סמוויל. תיאורו מעיד על אמפתיה עד כדי הזדהות עם הצלבנים, שלא מנעה אותו מלחוש אמפתיה גם כלפי קורבנותיהם. וכך כתב:

נאספנו כאן היום לקריאת רחוב על שם ההיסטוריון פרופסור יהושע פראוור, "קיר ירושלים".

יהושע פראוור השתייך לקבוצה הקטנה של ישראלים שמיד לאחר השגת עצמאותה של מדינתנו בשנת 1948 ייסדו מסגרות של פעילות אינטלקטואלית וניהלו אותן במרוצת עשרות שנים. הוא היה העורך הראשי של האנציקלופדיה העברית, יו"ר החטיבה למדעי הרוח באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, פרזיקטור האוניברסיטה העברית בירושלים, יו"ר מכון ירושלים ללימודי ישראל, חבר מועצות המנהלים של החברה הארכאולוגית הישראלית, יד יצחק בן־צבי והאוניברסיטה הפתוחה. הוא היה ממייסדי אוניברסיטת חיפה, נטל חלק חשוב בהקמת אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, עמד בראש הוועדה שמינתה הממשלה לגיבוש רפורמה בחינוך היסודי והתיכוני, רפורמה שלימים אימצה הכנסת. הוא השתתף במשא ומתן שהוביל לחתימת הסכמים תרבותיים בין ישראל ובין כמה ארצות אירופיות.

ואולם, בראש ובראשונה היה פראוור היסטוריון של ממלכת ירושלים הצלבנית ותרם תרומות נכבדות ומקוריות להבנת חברתה, משטרה ומשפטה. בזכות היכרותו הקרובה עם הגאוגרפיה של הארץ ובזכות ראייתו החודרת של התנאים הגאופוליטיים

דברי פרופ' חיים תדמור

מבקש אני להביע דברי תודה והוקרה לראש העיר ולמועצת עיריית ירושלים על הנצחת שמם של מלומדים נודעים שחיו ופעלו בירושלים. יפה עשתה עיריית ירושלים בקריאת רחוב על שמו של יהושע פראוור, שחי בעיר הזאת מאז עלה מפולין והוא בן 19 והתחיל את לימודיו באוניברסיטה העברית. כאן נשא לאישה את הדסה וכאן נולד בנו אהוד.

יהושע פראוור אהב את ירושלים והקדיש מחקרים רבים לתולדותיה, החל בדוקטורט בשנת תש"ז על ממלכת ירושלים הצלבנית וכלה בספרו האחרון, כעבור ארבעים שנה, כשנתיים לפני פטירתו, על היישוב היהודי בממלכת ירושלים הצלבנית. ירושלים הייתה אצלו מקום מפגש של נתיבים ראשיים: ההיסטוריה האירופית, ההיסטוריה היהודית וההיסטוריה רבת התהפוכות של ירושלים. הוא חש זיקה עמוקה לקורות העיר ולמונומנטים היהודיים והנוצרים שנשתמרו בה.

בשנות חייו האחרונות הרבה יהושע פראוור לחקור את עולם האמונות והדעות. הוא בחן את הבעיות התאולוגיות הטמונות ביחסה של הנצרות לירושלים, את אופי העליות לרגל לעיר הקודש למן התקופה הביזנטית ואת המתח בין ירושלים של מעלה, ייעוד הגאולה, ובין ירושלים הארצית, מוקד המשיכה של "צליינות לשם תשובה" ולימים, בסיום האלף הראשון, מוקד משיכה לצלבנים לוחמים.

עתיר פעלים בצד היותו איש רוח למופת. קצרה היריעה מלמנות את שדות הפעולה של פראוור, נציג מובהק של דור יוצרי הכלים, המגשימים ופורצי הדרך. מחקר ימי הביניים ובעיקר חקר מסעי הצלב וממלכת הצלבנים חבים ליהושע חוב שאין לו שיעור על שהעמידם בירושלים בתוך הדיסציפלינה ההיסטורית, עמד בראשם עשרות שנים וגידל תלמידים ותלמידי תלמידים.

טקס זה היום הוא מעמד סמלי כפול ומכופל. הוא נערך במלאת תשע מאות שנה לכיבוש ירושלים בידי הצלבנים בעת כנס בין-לאומי של האגודה לחקר מסעי הצלב המתכנסת בירושלים, שנשיאה, פרופ' קדר, הוא תלמידו של יהושע פראוור ועמיתו. יבורכו אפוא היוזמים. יהושע היה מתכבד בצירוף האירועים הזה וגאה בו מאוד.

ראש העיר ירושלים
אהוד אולמרט

חברי מועצת העירייה

מתכבדים להזמין לטקס קריאת רחוב

ע"ש

יהושע פראוור

הסטוריון ויקיר ירושלים

תרע"ח - תש"ן

בהשתתפות:

פרופסור חיים תדמור

סגן נשיא האקדמיה הלאומית

הישראלית למדעים

ביום חמישי, ב באב תשנ"ט (15.7.99) בשעה 11:00

בצומת הרחובות זרחי, המשוררת זלדה ופראוור

שכונת רמות, ירושלים

הטקס יתקיים במסגרת הכנס החמישי של החברה הבינלאומית לחקר מסעי הצלב

הטקס בחוץ. מומלץ להצטייד בכיסוי ראש